

**Skupština Crne Gore
Parlamentarni institut
Istraživački centar**

**UPOREDNA PRAKSA SADRŽAJA PRESEANS LISTE U POJEDINIM
ZEMLJAMA**

Podgorica, decembar 2020. godine

Broj: 25/2020

Klas. br: 00-52-4/20-

Datum: decembar 2020. godine

Pripremio: Istraživački centar Skupštine Crne Gore

** Istraživački centar Skupštine Crne Gore, prilikom izrade istraživačkih radova, koristi se javno dostupnim podacima i podacima iz baza ograničenog pristupa, strogo vodeći računa o kredibilitnosti izvora. Centar ulaže sve razumne napore da informacije sadržane u istraživačkom radu budu tačne i potpune, ali ne snosi odgovornost za eventualnu netačnost i nepotpunost istih. Istraživački radovi se koriste samo u svrhu za koju su izrađeni, a u skladu sa Pravilima o izradi istraživačkih radova. Stavovi izrečeni u tekstu ne predstavljaju zvaničan stav Skupštine Crne Gore, niti neophodno drugih institucija ili organizacija čiji se podaci koriste za izradu rada.*

*** Svi pojmovi upotrijebljeni u istraživačkom radu u muškom gramatičkom rodu obuhvataju muški i ženski rod lica na koja se odnose.*

SADRŽAJ

UVOD I GLAVNI NALAZI ISTRAŽIVANJA.....	4
KOMPARATIVNI PREGLED.....	6
ALBANIJA.....	6
FRANCUSKA.....	6
GRČKA.....	7
ITALIJA.....	8
LITVANIJA.....	9
MALTA.....	11
NJEMAČKA.....	13
POLJSKA.....	14
PORTUGAL.....	15
SJEVERNA MAKEDONIJA.....	17
SLOVENIJA.....	18
SRBIJA.....	19
ŠPANIJA.....	20
IZVORI INFORMACIJA.....	22

UVOD I GLAVNI NALAZI ISTRAŽIVANJA

Protokol se prema autorima knjige „Diplomatski ceremonijal i protokol“¹ može posmatrati kao skup pravila ponašanja za vlade u zvaničnim i nezvaničnim susretima. Sama pravila protokola u bliskoj su vezi sa tim da se osobama obezbijedi tretman koji zaslužuju, kao i sa potrebom da se izbjegne razdor, te se kao takva razvijaju u skladu sa tradicijom i običajima.² Između ostalog, dio protokola je i procedura u skladu sa kojom se tokom određenih događaja u državi učesnici raspoređuju prema položaju ili funkciji.³ Redosljed državnih i društvenih funkcija po rangu, odnosno pravo jednog lica na prvenstvo u smislu mjesta i počasti u odnosu na druga lica koja prisustvuju određenom događaju naziva se preseans (fra. préséance; eng. precedence).⁴

U državama se obično hijerarhija u navedenom pogledu utvrđuje tzv. preseans listom (eng. order of precedence), koja može biti zvaničnog ili nezvaničnog (internog) karaktera. Ovakve liste, u pogledu samog karaktera (načina utvrđivanja) liste, te hijerarhije, razlikuju se među državama i uglavnom zavise od brojnih faktora, poput društveno-političkog sistema, odnosno načina podjele vlasti u državi, tradicije i slično. Na primjer, u monarhijama, članovima kraljevskih porodica u državnom protokolu pripadaju mjesta ispred nosilaca funkcija u državi, poput premijera i predsjednika parlamenta.⁵

Istraživački centar je u ovom radu, u skladu sa zahtjevom, prikupio i predstavio podatke u vezi sa uporednom praksom o sadržaju liste prvenstva (preseans liste) sa akcentom na položaj koji u državnoj hijerarhiji, u skladu sa listama prvenstva, zauzimaju predsjednik i potpredsjednici parlamenta, kao i poslanici u 13 zemalja: **Albanija, Francuska, Grčka, Italija, Litvanija, Malta, Njemačka, Poljska, Portugal, Sjeverna Makedonija, Slovenija, Srbija⁶ i Španija.**

Prema prikupljenim podacima, u **svim analiziranim zemljama** postoji lista prvenstva na državnom nivou, uz razlike među zemljama u pogledu načina utvrđivanja takvih lista. Naime, **Njemačka, Poljska, Slovenija i Srbija** nemaju liste prvenstva propisane aktima, već su liste utvrđene u skladu sa državnom i međunarodnom praksom, te opštepriznatim standardima. Sa druge strane, u pojedinim zemljama **listu prvenstva** svojim aktom (uredba, odluka, dekret i sl) **utvrđuje vlada (Albanija, Francuska, Italija, Malta, Sjeverna Makedonija, Španija) ili određeno ministarstvo (Grčka, Litvanija).** Izuzetak u odnosu na ostale analizirane zemlje je **Portugal**, gdje postoji **poseban zakon** koji uređuje pitanje prvenstva državnih funkcionera.

Kada je u pitanju **položaj predsjednika parlamenta u hijerarhiji**, u skladu sa listom prvenstva, u većini analiziranih zemalja predsjednik parlamenta zauzima **drugo mjesto**, nakon predsjednika države (**Albanija, Italija, Litvanija, Njemačka, Poljska, Portugal,**

¹ John R. Wood, Jean Serres, Diplomatski protokol i ceremonijal: osnove, postupci i praksa, Mate, Zagreb 2004. godine

² Ibid.

³ Zoran Veljić, Diplomatski protokol, Službeni glasnik, Beograd, 2008. godina

⁴ Ibid.

⁵ Wood, Serres, ibid.

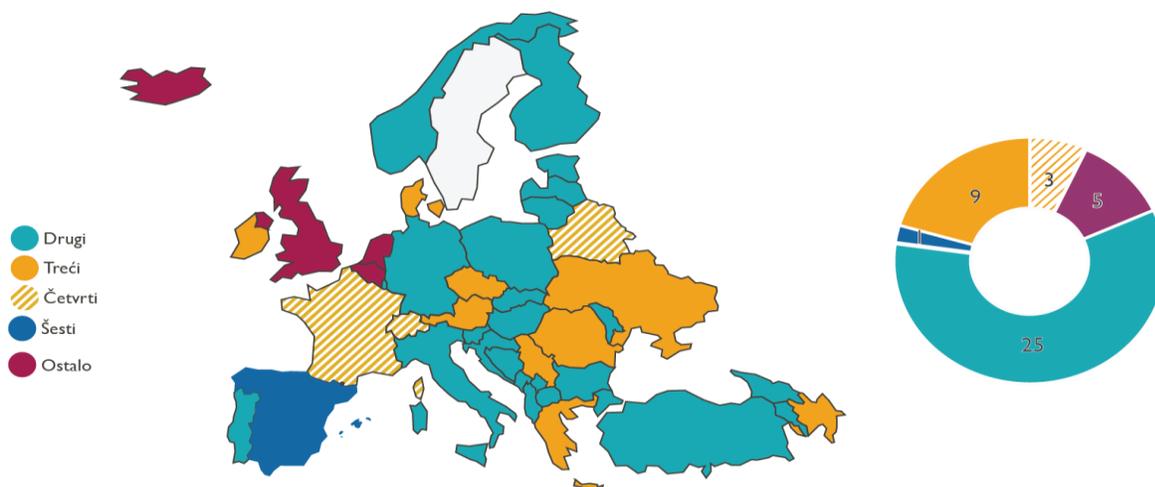
⁶ S obzirom na to da Istraživački centar nije raspolagao novijim podacima za Srbiju, navedeni su podaci iz 2008. godine, te u tom smislu postoji mogućnost izmjena u pogledu liste.

Sjeverna Makedonija, Slovenija). Nasuprot tome, u **Grčkoj, Francuskoj** (gornji dom Parlamenta), **Malti i Srbiji** predsjednik parlamenta u skladu sa listom prvenstva, po položaju u državnom protokolu zauzima **treće mjesto** nakon predsjednika države i predsjednika vlade, odnosno **četvrto mjesto** (donji dom Parlamenta Francuske), dok u Španiji predsjednik donjeg doma i predsjednik gornjeg doma Parlamenta zauzimaju **šesto**, odnosno **sedmo mjesto** (nakon kralja ili kraljice, članova kraljevske porodice i predsjednika vlade).

Razlike u pogledu **položaja potpredsjednika parlamenta** na listama prvenstva izraženije su među zemljama nego što je to u slučaju položaja predsjednika parlamenta. Tako na primjer, **potpredsjednici parlamenta** zauzimaju **peto mjesto** na listi prvenstva u Albaniji i Poljskoj, **sedmo mjesto** u Litvaniji (prvi potpredsjednik, ostali potpredsjednici 12. mjesto), **deveto mjesto** u Portugalu (zajedno sa šefovima poslaničkih klubova), **11. mjesto** u Sjevernoj Makedoniji, **14. mjesto** u Grčkoj i Sloveniji, **15. mjesto** na Malti, te čak **23. mjesto** u Španiji. Osim toga, na listama prvenstva određena mjesta po položaju zauzimaju **predsjednici poslaničkih klubova** (Albanija, Italija, Litvanija, Portugal, S. Makedonija, Slovenija i Srbija) i **predsjednici radnih tijela parlamenta** (Albanija, Italija, Litvanija, Poljska, Portugal, S. Makedonija i Srbija), koji su u svim navedenim zemljama, osim Italije, na listi prvenstva po položaju **prije ostalih poslanika**. Takođe, liste prvenstva pojedinih država sadrže i poziciju **bivših predsjednika parlamenta** (Grčka, Litvanija, Malta, Portugal i Sjeverna Makedonija).

Grafički prikaz položaja predsjednika parlamenta u hijerarhiji u državnom protokolu u Evropi⁷

Izvor: Inter-parliamentary Union (IPU), *Parline, Rank of the Speaker in the hierarchy in the State* https://data.ipu.org/compare?field=chamber%3A%3Afield_speaker_rank®ion=europe&structure=any_lower_chamber#map (25.12.2020)

⁷Za Srbiju⁸ i Španiju⁹ u grafičkom prikazu predstavljene su podaci koji su korišćeni u ovom radu.

U nastavku rada predstavljene su detaljnije informacije o listama prvenstva u 13 navedenih zemalja.

⁷ Predstavljene podaci odnose se položaj predsjednika parlamenta jednodomnih parlamenata i donjih domova parlamenata u hijerarhiji u okviru državnog protokola.

⁸ Zoran Veljić, *Diplomatski protokol*, Službeni glasnik, Beograd, 2008, str. 26-27

⁹ Real Decreto 2099/1983, de 4 de agosto, por el que se aprueba el Ordenamiento General de Precedencias en el Estado

KOMPARATIVNI PREGLED

ALBANIJA

U Albaniji je lista preseansa u okviru državnog protokola utvrđena **Odlukom Savjeta ministara br. 420 od 8. 6. 2016. godine**. U nastavku teksta predstavljen je prvi dio liste prvenstva na ceremonijama u organizaciji države.

I

- predsjednik države;
- **predsjednik Parlamenta;**
- predsjednik Vlade;
- predsjednik Ustavnog suda.

II

- **potpredsjednici Parlamenta;**
- članovi Savjeta ministara (Vlade);
- bivši predsjednici države;
- bivši predsjednici Vlade;
- akreditovani ambasadori stranih država;
- lider najveće opozicione partije;
- **lideri klubova poslanika**, redosljedom prema brojnosti klubova;
- **predsjednici odbora Parlamenta;**
- **poslanici;**
- itd.

Nastavak liste sadržan je u Odluci Savjeta ministara br. 420 koja je dostupna na albanskom jeziku.

FRANCUSKA

U Francuskoj je, u skladu sa **Dekretom o javnim svečanostima, prvenstvu, civilnim i vojnim počastima**¹⁰, utvrđena lista prvenstva prilikom prisustva predstavnika državnih tijela javnim ceremonijama u Parizu.¹¹ Dio liste prvenstva predstavljen je u nastavku:

- 1) predsjednik Republike,
- 2) premijer,
- 3) **predsjednik Senata (gornji dom Parlamenta),**
- 4) **predsjednik Narodne skupštine (donji dom Parlamenta),**
- 5) bivši predsjednici Republike po redosljedu prvenstva određenom u skladu sa vremenom obavljanja dužnosti,
- 6) Vlada u skladu sa redosljedom koji je odredio predsjednik Republike,
- 7) bivši premijeri po redosljedu prvenstva određenom prema dužini trajanja mandata,

¹⁰ Décret n°89-655 du 13 septembre 1989 relatif aux cérémonies publiques, préséances, honneurs civils et militaires, Dernière mise à jour des données de ce texte : 01 mars 2020 (Version en vigueur au 21 décembre 2020) <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000332354/2020-12-21/> (22.12.2020)

¹¹ Décret n°89-655, Article 2

- 8) predsjednik Ustavnog suda,
- 9) potpredsjednik Državnog savjeta (*Conseil d'Etat*),
- 10) predsjednik Ekonomskog, socijalnog i ekološkog savjeta,
- 11) zaštitnik prava,
- 12) **poslanici,**
- 13) **senatori,**
- 14) francuski poslanici u Evropskom parlamentu;
- 15) sudska vlast koju zastupa prvi predsjednik Kasacionog suda i glavni tužilac u ovom sudu;
- 16) prvi predsjednik Revizorskog suda i glavni tužilac u ovom sudu;
- 17) veliki kancelar Legije časti, kancelar Nacionalnog reda zasluga i članovi savjeta ovih redova;
- 18) kancelar Reda oslobođenja i članovi savjeta tog reda;
- 19) načelnik štaba odbrane;
- 20) prefekt regiona *Île-de-France*, prefekt Pariza¹²,
- 21) prefekt policije,
- 22) gradonačelnik Pariza, predsjednik Savjeta Pariza (*Le Conseil de Paris*),
- 23) predsjednik Savjeta regiona *Île-de-France*,
- 24) predsjednik Francuskog instituta (*Institut de France*)¹³, stalni sekretari Francuske akademije, Akademije natpisâ i književnosti, Akademije nauke, Akademije umjetnosti i Akademije moralnih i političkih nauka,
- 25) generalni sekretar Vlade, generalni sekretar za odbranu i nacionalnu bezbjednosti i generalni sekretar Ministarstva vanjskih poslova,
- 26) predsjednik Upravnog apelacionog suda u Parizu, prvi predsjednik Apelacionog suda u Parizu i glavni tužilac u ovom sudu;
- 27) generalni delegat za naoružanje, generalni sekretar za administraciju Ministarstva odbrane, načelnik štaba Vojske, načelnik štaba Mornarice, načelnik vazduhoplovstva, vojni guverner Pariza, komandant kopnene jedinice regiona *Île-de-France*,
- 28) predsjednik Komisije na visokom nivou za transparentnost u javnom životu,
- 29) predsjednik Visokog savjeta za audio-vizuelne medije,
- 30) predsjednik Nacionalne komisije za informatiku i slobode,
- 31) predsjednik Uprave za zaštitu konkurencije,
- 32) predsjednik Uprave za finansijska tržišta,
- 33) rektor Pariske akademije, načelnik univerziteta.¹⁴

GRČKA

U Grčkoj je lista prvenstva javnih funkcionera utvrđena odlukom Ministarstva unutrašnjih poslova, državne uprave i decentralizacije, tj. **Odlukom br. 52749/2006 o utvrđivanju redosljeda prvenstva tokom zvaničnih praznika i ceremonija u organizaciji državnih**

¹² Prefekt u Francuskoj je predstavnik države u departmanu.

¹³ *Institut de France*, u okviru kojeg funkcioniše pet akademija, najviše je tijelo za nauku i umjetnost u Francuskoj sa sjedištem u Parizu, osnovano 1795. godine. Institut de France. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=27553> (22.12.2020)

¹⁴ Cjelokupna lista prvenstva dostupna je na francuskom jeziku na sljedećem linku: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000332354/2020-12-21/> (23.12.2020)

organa, organizacija i institucija¹⁵. U skladu sa odlukom, utvrđena je detaljna lista prvenstva, čiji je dio predstavljen u nastavku teksta:

- 1) predsjednik države;
- 2) predsjednik Vlade;
- 3) **predsjednik Parlamenta**;
- 4) arhiepiskop atinski i čitave Grčke;
- 5) lider opozicije;
- 6) bivši predsjednici države;
- 7) potpredsjednici Vlade;
- 8) **lideri partija sa parlamentarnim statusom i partija sa poslanicima u Evropskom parlamentu**;
- 9) bivši predsjednici Vlade;
- 10) **bivši predsjednici Parlamenta**;
- 11) članovi Vlade;
- 12) doajen diplomatskog kora;
- 13) grčki komesari EU;
- 14) **potpredsjednici Parlamenta**;
- 15) grčki potpredsjednici Evropskog parlamenta;
- 16) **poslanici Parlamenta Grčke**;
- 17) grčki poslanici Evropskog parlamenta;
- 18) predsjednici Državnog savjeta. Vrhovnog suda i Revizorskog suda;
- 19) tužilac Vrhovnog suda;
- 20) generalni komesari Revizorskog suda i redovnih upravnih sudova.¹⁶

ITALIJA

U Italiji je lista prvenstva na ceremonijama u organizaciji države utvrđena u okviru **Opštih pravila o svečanostima i redu prvenstva među javnim institucijama**¹⁷. Ovim aktom definisana su protokolarna pravila koja se tiču događaja koji se održavaju na inicijativu države, regiona ili lokalnih vlasti, kao i događaja u kojima učestvuju šef države ili neki od najviših državnih zvaničnika iz kategorije A. Što se tiče preseans liste, odnosno liste prvenstva, javni funkcioneri klasifikovani su u sedam kategorija (A-G). U nastavku teksta predstavljena je lista prvenstva za prve tri kategorije (A-C), dok je cjelokupna lista prvenstva dostupna na italijanskom jeziku na sljedećem linku:

http://presidenza.governo.it/ufficio_cerimoniale/normativa/dpcm_20060414_precedenze.pdf

Prva kategorija:

A1 – **predsjednici oba doma Parlamenta**;

A2 – predsjednik Savjeta ministara (Vlade);

¹⁵ ΑΠΟΦΑΣ Αριθμ. 52749 Καθορισμός σειράς προβαδίσματος των, κατά τις επίσημες εορτές και τελετές, προσκαλουμένων από τις δημόσιες αρχές, οργανισμούς και ιδρύματα, ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ Αρ. Φύλλου 1488.

¹⁶ *ibid.*

¹⁷ Disposizioni generali in materia di cerimoniale e disciplina delle precedenze tra le cariche pubbliche, http://presidenza.governo.it/ufficio_cerimoniale/normativa/dpcm_20060414_precedenze.pdf (22.12.2020)

A3 – predsjednik Ustavnog suda;

A4 – počasni (bivši) predsjednici Republike.

Druga kategorija:

B1 – **potpredsjednici oba doma Parlamenta;**

B2 – potpredsjednik Vlade;

B3 – potpredsjednik Ustavnog suda;

B4 – ministri;

B5 – doajen diplomatskog kora ili, u njegovom odsustvu, najranije akreditovani strani ambasador, ambasador države na koju se događaj odnosi, i ambasadori Italije u mjestu imenovanja;

B6 – predsjednik Regionalnog vijeća i predsjednici autonomnih pokrajina Trento i Bolcano, u mjestu svog sjedišta;

B7 – sudije Ustavnog suda;

B8 – akreditovani ambasadori stranih država u Italiji;

B9 – predsjednik Regionalnog savjeta i predsjednici Provincijskih savjeta Trenta i Bolcana, u mjestu svog sjedišta;

B10 – zamjenici ministra;

B11 – potpredsjednik Vrhovnog sudskog savjeta;

B12 – prvi predsjednik Vrhovnog kasacionog suda;

B13 – predsjednik Nacionalnog savjeta za ekonomiju i rad;

B14 – **poslanici koji su članovi predsjedništva oba doma Parlamenta;**

B15 – državni podsekretari;

B16 – predsjednik Regionalnog vijeća i predsjednici autonomnih pokrajina Trento i Bolcano, van svog sjedišta;

B17 – **doživotni senatori;**

B18 – **predsjednici parlamentarnih grupa (klubova);**

B19 – **predsjednici zajedničkih odbora, komiteta i delegacija oba doma Parlamenta;**

B20 – **predsjednici parlamentarnih odbora i komisija;**

B21 – predsjednik Regionalnog savjeta i predsjednici Provincijskih savjeta Trenta i Bolcana, van svog sjedišta.

Treća kategorija:

C1 – predsjednik Državnog savjeta;

C2 – predsjednik Revizorskog suda;

C3 – državni pravobranilac pri Vrhovnom kasacionom sudu;

C4 – predsjednici nezavisnih agencija i guverner Banke Italije;

C5 – državni pravobranilac;

C6 – načelnik Generalštaba odbrane;

C7 – vanredni komesari Vlade;

C8 – **poslanici u nacionalnom parlamentu i Evropskom parlamentu;**

C9 – generalni sekretari Predsjedništva, oba doma Parlamenta, predsjedništva Savjeta ministara (Vlade) i Ustavnog suda;

C10 – predsjednik Italijanske unije komora trgovine, industrije, zanatstva i poljoprivrede (*Unioncamere*);

C11 – predsjednik Nacionalne akademije nauka (*Accademia dei Lincei*);

C12 – predsjednik Nacionalnog savjeta za istraživanje.

LITVANIJA

U skladu sa **aktom koji je 2015. godine donio ministar vanjskih poslova** Litvanije¹⁸ utvrđena je sljedeća lista prvenstva na nivou Republike Litvanije:

- 1) predsjednik Republike Litvanije,
- 2) **predsjednik Parlamenta** (*Seimas*),
- 3) predsjednik Vlade,
- 4) predsjednik Ustavnog suda,
- 5) bivši predsjednici Republike Litvanije,
- 6) potpisnici Akta o obnovi nezavisnosti Litvanije,
- 7) **prvi potpredsjednik Parlamenta**,
- 8) ministri (abecedno po imenu ministarstva, osim na međunarodnim događajima gdje je prvi ministar vanjskih poslova),
- 9) strani ambasadori akreditovani u Republici Litvaniji (u skladu sa datumom predaje akreditiva, osim apostolskog nuncija koji je prvi),
- 10) predsjednik Vrhovnog suda,
- 11) predsjednik Vrhovnog upravnog suda,
- 12) **potpredsjednici Parlamenta** (abecedno po prezimenu),
- 13) **lider opozicije u Parlamentu**,
- 14) **predsjednici odbora Parlamenta** (abecedno po nazivu odbora, osim predsjednika Odbora za evropske poslove i predsjednika Odbora za vanjske poslove koji su prvi),
- 15) **predsjednici političkih grupa Parlamenta (prema veličini grupe)**,
- 16) **poslanici (abecedno po prezimenu)**,
- 17) poslanici Evropskog parlamenta koji predstavljaju Litvaniju (abecedno po prezimenu)
- 18) ombudsman,
- 19) najviši predstavnik Katoličke crkve,
- 20) šef odbrane Republike Litvanije,
- 21) predsjednik Borda Banke Litvanije,
- 22) glavni tužilac Republike Litvanije,
- 23) glavni revizor u Nacionalnoj revizorskoj kancelariji Litvanije (abecedno po prezimenu),
- 24) sudije Ustavnog suda (abecedno po prezimenu),
- 25) sudije Vrhovnog suda (abecedno po prezimenu),
- 26) sekretar Službe predsjednika Republike Litvanije,
- 27) **generalni sekretar Parlamenta**,
- 28) sekretar Vlade,
- 29) direktor Odjeljenja za državnu bezbjednost Republike Litvanije,
- 30) direktor Specijalne istražne službe Republike Litvanije,
- 31) predsjednik Apelacionog suda,
- 32) potpredsjednici Vlade Republike Litvanije (abecedno prema nazivu ministarstva),
- 33) sekretari ministarstava (abecedno po nazivu ministarstva),
- 34) gradonačelnik (na gradskoj manifestaciji),

¹⁸ Order of the Minister of Foreign Affairs N° V-180 on 3 September 2015.

- 35) predsjednik Litvanske akademije nauka,
- 36) predsjednik Litvanske biskupske konferencije,
- 37) najviši predstavnici tradicionalnih vjerskih zajednica (abecedno po vjerskoj zajednici),
- 38) ambasadori Republike Litvanije (po abecedi po prezimenu),
- 39) generalni komesar Policije Republike Litvanije,
- 40) šef Državne granične službe Republike Litvanije,
- 41) direktor Odjeljenja za zaštitu veoma važnih ličnosti (VIP) Republike Litvanije,
- 42) šef Službe javne bezbjednosti pri Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Litvanije,
- 43) omudsman za jednake mogućnosti muškaraca i žena,
- 44) ombudsman za prava djeteta,
- 45) **bivši predsjednici Parlamenta**,
- 46) bivši predsjednici Vlade,
- 47) predsjednik Centralne izborne komisije,
- 48) predsjednik Glavne komisije za etiku,
- 49) rektori visokoškolskih ustanova u Republici Litvaniji (po broju studenata),
- 50) savjetnici predsjednika Republike Litvanije (abecedno po prezimenu),
- 51) **savjetnici predsjednika Parlamenta (abecedno po prezimenu)**,
- 52) savjetnici predsjednika Vlade (abecedno po prezimenu),
- 53) načelnici glavnih rodova vojske (prema veličini roda),
- 54) šef Zajedničkog štaba oružanih snaga Litvanije,
- 55) predstavnik Vlade Republike Litvanije u Evropskom sudu za ljudska prava,
- 56) direktor Odjeljenja za državni i diplomatski protokol Ministarstva vanjskih poslova Republike Litvanije,
- 57) predsjednik Udruženja lokalnih vlasti u Litvaniji,
- 58) gradonačelnici drugih gradova Litvanije (prema broju stanovnika opštine),
- 59) predstavnici vlade u okruzima (prema broju stanovnika u okrugu),
- 60) šefovi misija stranih zemalja (abecedno po nazivu zemlje).¹⁹

MALTA

Prema podacima dostupnim na zvaničnoj internet prezentaciji Vlade Malte, **utvrđena je sljedeća lista prvenstva**²⁰ na nivou države:

- 1) predsjednik Malte,
- 2) premijer,
- 3) **predsjednik Parlamenta**,

¹⁹ Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Lithuania, the Order of Precedence in the Republic of Lithuania, updated 2019.10.17

<https://www.urm.lt/default/en/protocol-information/the-order-of-precedence-in-the-republic-in-lithuania> (21.12.2020)

²⁰ Government of Malta, Order of Precedence

<https://www.gov.mt/en/Government/Government%20of%20Malta/Synopsis/Pages/order-of-precedence.aspx> (21.12.2020)

- 4) malteški nadbiskup,
- 5) načelnik/šef pravosuđa,
- 6) ministri,
- 7) parlamentarni sekretari²¹,
- 8) lider opozicije,
- 9) bivši predsjednici, bivši premijeri,
- 10) diplomatski kor (šefovi diplomatskih misija),
- 11) biskup biskupije Gozo,
- 12) glavni stalni sekretar u ministarstvu,
- 13) sudije,
- 14) državni pravobranilac,
- 15) **potpredsjednik Parlamenta,**
- 16) **poslanik,**
- 17) bivši nadbiskupi, bivši šefovi pravosuđa, bivši predsjednici parlamenta,
- 18) magistrati,
- 19) *lica na pozicijama drugog stepena izabrana u skladu sa Ustavom*: stalni sekretari, šef Policije, komandant Oružanih snaga Malte,
- 20) šefovi institucija koje podnose izvještaj Parlamentu: glavni revizor i ombudsman,
- 21) šefovi tijela koji se imenuju u skladu sa Ustavom; glavni izborni povjerenik, predsjednik Komisije za državnu upravu, predsjednik Agencije za radiodifuziju, predsjednik Komisije za zapošljavanje,
- 22) rukovodilac Univerziteta Malte, guverner Centralne banke Malte,
- 23) rektor Univerziteta Malte, predsjednik izvršnog odbora Udruženja lokalnih savjeta,
- 24) (A) *lica na pozicijama trećeg stepena izabrana u skladu sa Ustavom*:
 - generalni direktori,
 - malteški šefovi misija/predstavnici u inostranstvu,
 - zamjenik državnog pravobranioca,
 - zamjenik glavnog revizora,
 - direktori klinika.
 (B) ekvivalentne pozicije u Oružanim snagama:
 - zamjenik komandanta Oružanih snaga,
 - pukovnici.
- 25) (A) *lica na pozicijama četvrtog stepena izabrana u skladu sa Ustavom*:
 - direktor,
 - pomoćnici državnog pravobranioca,
 - pomoćnik šefa Policije,
 (B) ekvivalentne pozicije u Oružanim snagama Malte:
 - potpukovnici,
- 26) gradonačelnici, predsjednici regionalnih odbora,
- 27) crkveni predstavnici (Malta i Gozo),
- 28) predsjednici javnih tijela sa strukturom korporacije,
- 29) predsjednici nacionalnih vladinih institucija,
- 30) predsjednici javnih korporacija,
- 31) predsjednici statutornih komisija,

²¹ U Vladi Malte parlamentarni sekretari su zvaničnici nižeg stepena od ministara (tzv. *junior ministers*).

- 32) predsjednici paradržavnih kompanija (direktne investicije Vlade) i predsjednici paradržavnih kompanija (ulaganje preko *Malta Investment Management Company Limited*),
- 33) predsjednici javnih tijela koja nemaju korporativnu strukturu,
- 34) počasni konzularni kor, počasni vicekonzuli,
- 35) političke stranke zastupljene u parlamentu,
 - Laburistička partija,
 - Nacionalistička partija,
- 36) registrovani sindikati i udruženja poslodavaca,
- 37) nacionalne biznis organizacije i profesionalna tijela,
- 38) konstituisana tijela:
 - vjerske organizacije,
 - nacionalni savjeti/komisije,
 - kulturna i sportska društva,
 - filantropska udruženja,
 - udruženja mladih.
- 39) mediji,
- 40) nosioci odlikovanja,
- 41) lični sekretari (asistenti) državnih funkcionera,
- 42) premijerova porodica/rođaci,
- 43) premijerov privatni sekretarijat,
- 44) Odbor za nacionalne praznike²².

NJEMAČKA

U Njemačkoj **ne postoji zvaničan propis** u skladu sa kojim se striktno utvrđuje lista prvenstva kada je u pitanju državni protokol. Međutim, tokom godina u praksi je u pogledu rangiranja predstavnika saveznih tijela utvrđena sljedeća lista prvenstva:

- savezni predsjednik,
- **predsjednik Bundestaga** (donji dom Parlamenta),
- savezni kancelar,
- **predsjednik Bundesrata** (gornji dom Parlamenta),
- predsjednik Saveznog Ustavnog suda.

Na državnim događajima, počasni gosti iz vlasti, političke sfere i društva sjede prema protokolu. Pri tom je važno tražiti odgovarajuću ravnotežu među:

- predstavnicima zakonodavne, izvršne i sudske grane vlasti i političkih partija zastupljenih u njemačkom Bundestagu (horizontalna ravnoteža);
- predstavnicima savezne, državne i lokalne vlasti (vertikalna ravnoteža).

Međutim, pravilan redosljed takođe podrazumijeva i obraćanje pažnje na ukupan kontekst date funkcije. Na primjer, potrebno je uzeti u obzir to ko je domaćin događaja, na čijoj se „teritoriji“ (država, region, grad, opština itd) održava događaj, koja je prilika i na kojem mjestu se održava. Dakle, uvijek u obzir treba uzeti okolnosti događaja. U

²² Odbor za nacionalne praznike je tijelo koje uspostavlja Vlada.

principu, redosljed prvenstva treba poštovati kao načelo, ali to nije jedini kriterijum. Osim toga, mora se uzeti u obzir i znanje jezika (u slučaju stranih gostiju), lična poznanstva, interesovanja i preference gostiju. Zahtijevaju se fleksibilnost, osjećaj proporcije i takt, a ne rigidno poštovanje pravila.²³

POLJSKA

U Poljskoj **ne postoji poseban normativni akt** kojim se utvrđuje lista prvenstva javnih funkcionera na događajima u organizaciji države. U nedostatku konkretnog akta, u Poljskoj postoji utvrđena praksa koja se primjenjuje u adekvatnim situacijama. U skladu sa utvrđenom praksom, ustanovljena je sljedeća okvirna lista prvenstva²⁴²⁵:

- 1) predsjednik države;
- 2) **predsjednik Sejma** (donjeg doma Parlamenta);
- 3) **predsjednik Senata** (gornjeg doma Parlamenta);
- 4) predsjednik Savjeta ministara (Vlade);
- 5) **potpredsjednik Sejma**;
- 6) **potpredsjednik Senata**;
- 7) potpredsjednici Vlade;
- 8) ministri;
- 9) predsjednik Ustavnog suda;
- 10) prvi predsjednik Vrhovnog suda;
- 11) predsjednik Vrhovnog upravnog suda;
- 12) predsjednik Vrhovne revizorske kancelarije;
- 13) zaštitnik prava građana;
- 14) zaštitnik prava djece;
- 15) predsjednik Nacionalnog sudskog savjeta;
- 16) predsjednik Nacionalnog savjeta za radio difuziju;
- 17) generalni inspektor za zaštitu ličnih podataka;
- 18) predsjednik Nacionalne banke Poljske;
- 19) predsjednik Instituta nacionalnog sjećanja;
- 20) predsjednici (direktori) centralnih organa;
- 21) **predsjednici radnih tijela Sejma**;
- 22) **predsjednici radnih tijela Senata**;
- 23) **poslanici Sejma**;
- 24) **senatori**;
- 25) poslanici u Evropskom parlamentu;
- 26) državni sekretari;
- 27) šef kancelarije (sekretarijata) predsjednika države;

²³ Domestic Protocol Office of the Federal Government, Ranks and Titles, Order of precedence <https://www.protokoll-inland.de/Webs/PI/EN/rank-and-titles/order-of-precedence/order-of-precedence-node.html> (22.12.2020)

²⁴ ECPRD request no. 1990, Ranking of Speaker in State Protocol, May 2012.

²⁵ Precedencja kierowniczych stanowisk w Rzeczypospolitej Polskiej, <https://web.archive.org/web/20081029132103/http://kprm.gov.pl/bip/precedencja.pdf> (23.12.2020)

- 28) **generalni sekretari Sejma i Senata;**
- 29) šef kancelarije (sekretarijata) predsjednika Vlade;
- 30) šef Biroa za nacionalnu bezbjednost;
- 31) načelnik generalštaba oružanih snaga Poljske;
- 32) predsjednici Vrhovnog suda;
- 33) ambasadori Republike Poljske;
- 34) državni podsekretari;
- 35) komandanti grana oružanih snaga;
- 36) regionalni guverneri (vojvode);
- 37) zamjenici predsjednika centralnih organa;
- 38) generalni direktori ministarstava i centralnih organa.

PORTUGAL

U Portugalu je pitanje prvenstva uređeno posebnim zakonom, tj. **Zakonom o prvenstvu portugalskog državnog protokola**²⁶. U skladu sa odredbama ovog zakona, viši državni funkcioneri rangirani su sljedećim redoslijedom:

- 1) predsjednik Republike;
- 2) **predsjednik Parlamenta;**
- 3) predsjednik Vlade;
- 4) predsjednik Vrhovnog suda pravde i predsjednik Ustavnog suda;
- 5) predsjednik Vrhovnog upravnog suda i predsjednik Revizorskog suda;
- 6) bivši predsjednici Republike;
- 7) ministri;
- 8) **predsjednik ili generalni sekretar najveće opozicione partije;**
- 9) **potpredsjednici Parlamenta i šefovi klubova poslanika;**
- 10) državni pravobranilac;
- 11) načelnik Generalštaba oružanih snaga;
- 12) ombudsman;
- 13) predstavnici Republike za autonomne regione Azore i Madeiru;
- 14) predsjednici zakonodavnih skupština autonomnih regiona;
- 15) predsjednici regionalnih vlada;
- 16) **predsjednici ili generalni sekretari ostalih partija zastupljenih u Parlamentu;**
- 17) **bivši predsjednici Parlamenta** i bivši predsjednici Vlade;
- 18) državni savjetnici;
- 19) **predsjednici stalnih odbora Parlamenta;**
- 20) državni sekretari i podsekretari;
- 21) načelnici generalštaba mornarice, vojske i vazduhoplovstva;
- 22) **poslanici u Parlamentu;**
- 23) poslanici u Evropskom parlamentu;
- 24) mornarički admirali i maršali;
- 25) šefovi građanske i vojne rezidencije predsjednika Republike;

²⁶ Lei das Precedências do Protocolo do Estado Português, Lei n.º 40/2006, de 25 de agosto (TP), https://www.parlamento.pt/Legislacao/Documents/Legislacao/Anotada/LeiPrecedenciasProtocoloEstadoPortugues_Simples.pdf (21.12.2020)

- 26) predsjednici Ekonomskog i socijalnog savjeta, Nacionalnog udruženja portugalskih opština i Nacionalnog udruženja parohija;
- 27) guverner Banke Portugala;
- 28) kancelari portugalskih počasnih redova;
- 29) potpredsjednici Vrhovnog sudskog savjeta;
- 30) sudije Ustavnog suda;
- 31) sudije Vrhovnog suda pravde, Vrhovnog upravnog suda i Revizorskog suda;
- 32) regionalni sekretari i podsekretari vlada autonomnih regiona Azori i Madeira;
- 33) poslanici zakonodavnih skupština autonomnih regiona;
- 34) general-komandant Republičke nacionalne garde i nacionalni direktor Policije javne bezbjednosti;
- 35) generalni sekretari Predsjedništva, Parlamenta, Predsjedništva Savjeta ministara i Ministarstva vanjskih poslova;
- 36) šef državnog protokola;
- 37) predsjednici drugostepenih sudova, predsjednici Savjeta rektora portugalskih univerziteta i Koordinacionog savjeta politehničkih instituta, predsjednici redova i profesionalnih udruženja uređenih javnim pravom;
- 38) predsjednici Portugalske akademije za istoriju i Akademije nauka Lisabona, rektori univerziteta i predsjednici politehničkih instituta uređenih javnim pravom;
- 39) članovi savjeta portugalskih počasnih redova;
- 40) sudije drugostepenih sudova, zamjenici državnih pravobranilaca, prorektori univerziteta i potpredsjednici politehničkih instituta uređenih javnim pravom;
- 41) predsjednici gradskih vijeća;
- 42) predsjednici skupština opština;
- 43) civilni guverneri;
- 44) šefovi kabineta predsjednika Republike, predsjednika Parlamenta i predsjednika Vlade;
- 45) predsjednici, članovi i generalni sekretari savjeta, nacionalnih savjeta, vrhovnih savjeta, nadzornih odbora, nacionalnih komisija, visokih komesarijata i regulatornih tijela, generalni direktori i predsjednici javnih instituta, predsjednici Svete kuće milosti Lisabona (humanitarne organizacije) i Crvenog krsta Portugala;
- 46) admirali i generali na komandujućim funkcijama, u skladu sa vojnom hijerarhijom, operativni komandanti i komandanti vojne, morske i vazdušne zone autonomnih regiona Azori i Madeira;
- 47) direktori Instituta nacionalne odbrane u Instituta za visoke vojne studije, komandanti Pomorske škole, Vojne akademije i Akademije vazdušnih snaga, admirali i generali sa tri ili dvije zvjezdice;
- 48) šefovi kabineta članova Vlade;
- 49) zamjenici generalnih direktora i regionalni direktori;
- 50) okružne sudije i javni tužioci;
- 51) odbornici gradskih vijeća;
- 52) savjetnici i konsultanti predsjednika Republike, predsjednika Parlamenta i predsjednika Vlade;
- 53) predsjednici parohijskih vijeća;
- 54) odbornici skupština opština;
- 55) predsjednici parohijskih skupština i članovi odbora i parohijskih skupština;

- 56) direktori službi;
- 57) šefovi odjeljenja;
- 58) savjetnici članova Vlade.²⁷

SJEVERNA MAKEDONIJA

Kada je u pitanju Sjeverna Makedonija, važeće odredbe kojima je utvrđena lista prvenstva javnih funkcionera u okviru državnog protokola sadržane su u **Odluci o izmjeni Odluke o utvrđivanju preseans liste nosilaca javnih funkcija u Republici Makedoniji**²⁸. U skladu sa ovom odlukom Vlade, utvrđena je sljedeća lista prvenstva:

- 1) predsjednik države;
- 2) **predsjednik Parlamenta**;
- 3) predsjednik Vlade;
- 4) sudije Ustavnog suda;
- 5) bivši predsjednici države;
- 6) predsjednik Vrhovnog suda;
- 7) predsjednik Sudskog savjeta;
- 8) državni tužilac;
- 9) predsjednik Tužilačkog savjeta;
- 10) ombudsman;
- 11) **potpredsjednici Parlamenta** (redosljedom utvrđenim prema broju poslanika političkih partija kojima pripada svaki od potpredsjednika);
- 12) zamjenici predsjednika Vlade (redom koji utvrđuje Vlada);
- 13) ministri u Vladi, prema utvrđenom redosljedu;
- 14) guverner Narodne Banke;
- 15) **lideri političkih partija zastupljenih u Parlamentu**;
- 16) načelnik Generalštaba Vojske;
- 17) narodni heroji;
- 18) **bivši predsjednici Parlamenta**;
- 19) bivši predsjednici Vlade;
- 20) bivši predsjednik Generalne skupštine UN;
- 21) predsjednik Makedonske akademije nauka i umjetnosti (MANU);
- 22) poglavari vjerskih zajednica;
- 23) državni pravobranilac;
- 24) gradonačelnik Skoplja;
- 25) **koordinatori klubova poslanika u Parlamentu** (prema redosljedu utvrđenom u skladu sa brojem poslanika političkih partija kojima pripadaju);
- 26) **predsjednici odbora Parlamenta** (prema redosljedu utvrđenom u skladu sa brojem poslanika političkih partija kojima pripadaju);
- 27) **predsjednici delegacija Parlamenta pri međunarodnim organizacijama** (prema redosljedu utvrđenom u skladu sa brojem poslanika političkih partija kojima pripadaju);

²⁷ *Ibid.*

²⁸ Odluka za izmjenување на Odlukata за utvrđување на preseans lista на носителите на јавни функции во Република Македонија, Службен весник на РМ, бр. 17 од 31. 01. 2013.

- 28) **poslanici** (prema redosljedu utvrđenom u skladu sa brojem poslanika političkih partija kojima pripadaju);
- 29) ambasadori Sjeverne Makedonije u inostranstvu;
- 30) zamjenici ministara;
- 31) predsjednik Državne izborne komisije;
- 32) predsjednik Komisije za odnose sa vjerskim zajednicama i religijskim grupama;
- 33) rektori univerziteta;
- 34) **generalni sekretar Parlamenta**;
- 35) generalni sekretar Kabineta predsjednika države;
- 36) generalni sekretar Vlade;
- 37) državni sekretari u ministarstvima;
- 38) sekretar Sekretarijata za zakonodavstvo;
- 39) direktori agencija i zavoda imenovani od strane Parlamenta;
- 40) direktori agencija i zavoda imenovani od strane Vlade;
- 41) direktor Državnog arhiva;
- 42) generalni sekretari organa u kojima su imenovani;
- 43) direktori uprava u sastavu ministarstava;
- 44) direktori biroa u sastavu ministarstava;
- 45) direktori direkcija;
- 46) predsjednik Savjeta za radiodifuziju;
- 47) državni savjetnici u ministarstvima.²⁹

SLOVENIJA

U Sloveniji se **Odlukom o utvrđivanju protokolarnih pravila**³⁰ definišu pravila protokola, protokolarni događaji, način organizacije protokolarnih događaja, način finansiranja protokolarnih događaja i slično. Međutim, **lista prvenstva nije sastavni dio Odluke o utvrđivanju protokolarnih pravila**, niti je dostupna na zvaničnoj internet prezentaciji Protokola Republike Slovenije.

Konkretno, prema dostupnim podacima, u Sloveniji ne postoji zvaničnim propisom utvrđena lista prvenstva. Međutim, u skladu sa Ustavom Slovenije, međunarodnom praksom i praksom u državi, Protokol Republike Slovenije koristi sljedeću listu prvenstva:

- 1) predsjednik Republike,
- 2) **predsjednik Državnog zbora** (donji dom Parlamenta),
- 3) predsjednik Vlade,
- 4) **predsjednik Državnog savjeta** (gornji dom Parlamenta),
- 5) predsjednik Ustavnog suda,
- 6) predsjednik Vrhovnog suda,
- 7) bivši predsjednik Republike,
- 8) predsjednik Akademije nauke i umjetnosti Slovenije,

²⁹ *Ibid.*

³⁰ SKLEP o določitvi protokolarnih pravil, Uradni list RS, št. 57/20 z dne 23.4.2020
<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2020-01-0837?sop=2020-01-0837> (24.12.2020)

- 9) predstavnici vjerskih zajednica (katolička, protestantska, pravoslavna i muslimanska),
- 10) predsjednik Suda revizora,
- 11) ministri,
- 12) rektori univerziteta,
- 13) državni tužilac,
- 14) **potpredsjednici Državnog zbora,**
- 15) guverner Banke Slovenije,
- 16) **šefovi poslaničkih grupa Državnog zbora,**
- 17) **poslanici Državnog zbora,**
- 18) predstavnici diplomatskog kora,
- 19) sudije Ustavnog suda,
- 20) **poslanici Državnog savjeta,**
- 21) sudije Vrhovnog suda,
- 22) akademici.³¹

SRBIJA

U Srbiji, prema javno dostupnim podacima³², ne postoji propisom utvrđena preseans lista, već bi, u skladu sa praksom i određenim opštepriznatim kriterijumima, okvirno lista prvenstva mogla biti sljedeća³³:

- 1) predsjednik Republike,
- 2) predsjednik Vlade,
- 3) **predsjednik Narodne skupštine,**
- 4) predsjednik Vrhovnog kasacionog suda,
- 5) republički javni tužilac,
- 6) predsjednik Ustavnog suda,
- 7) guverner Narodne banke,
- 8) patrijarh Srpske pravoslavne crkve (SPC),
- 9) potpredsjednici Vlade,
- 10) **potpredsjednici Narodne skupštine,**
- 11) predsjednik Srpske akademije nauka i umjetnosti (SANU),
- 12) ministri,
- 13) predsjednik Izvršnog vijeća AP,
- 14) gradonačelnik Beograda,
- 15) načelnik Generalštaba Vojske Srbije,
- 16) poglavari vjerskih zajednica,
- 17) **šefovi parlamentarnih grupa u Narodnoj skupštini,**
- 18) **predsjednici odbora Narodne skupštine,**
- 19) potpredsjednik Skupštine AP,
- 20) sudije Vrhovnog kasacionog suda,

³¹ Ksenija Benedetti, Protocol Symphony of Form, Planet GV, Ljubljana, 2008.

³² Podaci o preseans listi u Srbiji nijesu pronađeni na zvaničnim internet prezentacijama državnih institucija, pa je kao izvor korišćen podatak iz 2008. godine preuzet od autora Z. Veljića.

³³ Zoran Veljić, Diplomatski protokol, Službeni glasnik, Beograd, 2008, str. 26-27.

- 21) sudije Ustavnog suda,
- 22) rektori univerziteta (prema godini osnivanja),
- 23) **poslanici Narodne skupštine**,
- 24) generalni sekretari predsjednika RS, Vlade RS i Narodne skupštine,
- 25) potpredsjednik Izvršnog vijeća Vojvodine,
- 26) državni sekretari,
- 27) članovi SANU,
- 28) viceguverner Narodne banke,
- 29) povjerenik za informacije od javnog značaja,
- 30) zamjenik načelnika GŠ VS,
- 31) šefovi kabineta predsjednika Republike, Narodne skupštine i Vlade,
- 32) savjetnici predsjednika Republike, Narodne skupštine i Vlade,
- 33) generali Vojske Srbije,
- 34) članovi Izvršnog vijeća AP,
- 35) pomoćnici ministara,
- 36) direktori posebnih organizacija, instituta i ustanova kulture,
- 37) direktori javnih preduzeća i agencija,
- 38) sekretari ministarstava,
- 39) gradonačelnici i predsjednici opština,
- 40) poslanici Skupštine AP,
- 41) glavni i odgovorni urednici sredstava javnog informisanja,
- 42) sekretari odbora i radnih tijela Narodne skupštine i Vlade,
- 43) savjetnici ministara.³⁴

ŠPANIJA

U Španiji je lista prvenstva u državnom protokolu utvrđena **Kraljevskim dekretom br. 2099/1983 kojim se uređuje opšti poredak prvenstva u državi**³⁵. Kada su u pitanju događaji koji se održavaju u Madridu, kao glavnom gradu države i sjedištu državnih institucija, primjenjuje se sljedeća hijerarhija prvenstva:

- 1) kralj ili kraljica;
- 2) supruga kralja ili suprug kraljice;
- 3) princ ili princeza od Asturije;
- 4) ostali članovi kraljevske porodice;
- 5) predsjednik Vlade;
- 6) **predsjednik Kongresa zastupnika** (donji dom Parlamenta);
- 7) **predsjednik Senata** (gornji dom Parlamenta);
- 8) predsjednik Ustavnog suda;
- 9) predsjednik Opšteg sudskog savjeta;
- 10) potpredsjednici Vlade;
- 11) ministri;

³⁴ Ibid.

³⁵ Real Decreto 2099/1983, de 4 de agosto, por el que se aprueba el Ordenamiento General de Precedencias en el Estado, <https://www.boe.es/eli/es/rd/1983/08/04/2099/con> (21.12.2020)

- 12) doajen diplomatskog kora i strani ambasadori akreditovani u Španiji;
- 13) bivši predsjednici Vlade;
- 14) predsjednici upravnih savjeta (izvršnih vlasti) autonomnih regiona;
- 15) šef opozicije;
- 16) gradonačelnik Madrida;
- 17) šef kraljevske rezidencije;
- 18) predsjednik Državnog savjeta;
- 19) predsjednik Revizorskog suda;
- 20) državni pravobranilac;
- 21) ombudsman;
- 22) državni sekretari i predsjednik zajedničkog generalštaba vojske, mornarice i vazduhoplovstva;
- 23) **potpredsjednici Kongresa zastupnika i Senata**;
- 24) predsjednik Vrhovnog savjeta vojnog pravosuđa;
- 25) delegat Vlade u Autonomnoj zajednici Madrid;
- 26) general-kapetan Prve vojne oblasti, admiral-načelnik Centralnog štaba mornarice i general-pukovnik Prve vazduhoplovne oblasti;
- 27) načelnik vojnog štaba i generalni sekretar kraljevske rezidencije;
- 28) podsekretari;
- 29) **sekretari kolegijuma Kongresa zastupnika i Senata**³⁶;
- 30) predsjednik Zakonodavne skupštine autonomne zajednice Madrid;
- 31) menadžeri stranih kompanija akreditovanih u Španiji;
- 32) predsjednik Instituta Španije;
- 33) šef državnog protokola;
- 34) generalni direktori;
- 35) savjetnici Vlade Autonomne zajednice Madrid;
- 36) članovi kolegijuma Zakonodavne skupštine Autonomne zajednice Madrid;
- 37) predsjednik i tužilac Vrhovnog suda pravde Autonomne zajednice Madrid;
- 38) **poslanici i senatori koji predstavljaju Madrid**;
- 39) rektori univerziteta sa sjedištem u Madridu, po starosti univerziteta;
- 40) vojni guverner Madrida;
- 41) zamjenik gradonačelnika Madrida.

U slučaju događaja koji se organizuju u autonomnim oblastima Španije važi izmijenjena lista prvenstva, takođe uređena navedenim dekretom, kojom se nešto veći prioritet daje predstavnicima regionalnih vlasti.³⁷

³⁶ Kolegijum Kongresa zastupnika Španije (*Mesa del Congreso de los Diputados*) čine predsjednik, četiri potpredsjednika i četiri sekretara (takođe iz redova poslanika), dok kolegijum Senata (*Mesa del Senado*) čine predsjednik, dva potpredsjednika i četiri sekretara.

³⁷ Real Decreto 2099/1983, de 4 de agosto, por el que se aprueba el Ordenamiento General de Precedencias en el Estado, <https://www.boe.es/eli/es/rd/1983/08/04/2099/con> (22.12.2020)

IZVORI INFORMACIJA

Décret n°89-655 du 13 septembre 1989 relatif aux cérémonies publiques, préséances, honneurs civils et militaires, Dernière mise à jour des données de ce texte : 01 mars 2020 (Version en vigueur au 21 décembre 2020)
<https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000332354/2020-12-21/>

Disposizioni generali in materia di cerimoniale e disciplina delle precedenzae tra le cariche pubbliche,
http://presidenza.governo.it/ufficio_cerimoniale/normativa/dpcm_20060414_precedenze.pdf

Domestic Protocol Office of the Federal Government, Ranks and Titles, Order of precedence
<https://www.protokoll-inland.de/Webs/PI/EN/rank-and-titles/order-of-precedence/order-of-precedence-node.html>

ECPRD request no. 1990, Ranking of Speaker in State Protocol, May 2012.

Government of Malta, Order of Precedence
<https://www.gov.mt/en/Government/Government%20of%20Malta/Synopsis/Pages/order-of-precedence.aspx>

Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020.
<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=27553>

Inter-parliamentary Union (IPU), Parline, Rank of the Speaker in the hierarchy in the State
https://data.ipu.org/compare?field=chamber%3A%3Afield_speaker_rank®ion=europe&structure=any_lowe_r_chamber#maphe

John R. Wood, Jean Serres, *Diplomatski protokol i ceremonijal: osnove, postupci i praksa*, Mate, Zagreb 2004. godine

Ksenija Benedetti, *Protocol Symphony of Form*, Planet GV, Ljubljana, 2008.

Lei das Precedências do Protocolo do Estado Português, Lei n.º 40/2006, de 25 de agosto (TP),
https://www.parlamento.pt/Legislacao/Documents/Legislacao_Anotada/LeiPrecedenciasProtocoloEstadoPortugues_Simples.pdf

Order of the Minister of Foreign Affairs N° V-180 on 3 September 2015, Lithuania

Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Lithuania, the Order of Precedence in the Republic of Lithuania, updated 2019.10.17

Precedencja kierowniczych stanowisk w Rzeczypospolitej Polskiej,
<https://web.archive.org/web/20081029132103/http://kprm.gov.pl/bip/precedencja.pdf>

Real Decreto 2099/1983, de 4 de agosto, por el que se aprueba el Ordenamiento General de Precedencias en el Estado, <https://www.boe.es/eli/es/rd/1983/08/04/2099/con>

SKLEP o določitvi protokolarnih pravil, Uradni list RS, št. 57/20 z dne 23.4.2020
<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2020-01-0837?sop=2020-01-0837>

Zoran Veljić, *Diplomatski protokol*, Službeni glasnik, Beograd, 2008. godina

ΑΠΟΦΑΣ Αριθμ. 52749 Καθορισμός σειράς προβαδίσματος των, κατά τις επίσημες εορτές και τελετές, προσκαλουμένων από τις δημόσιες αρχές, οργανισμούς και ιδρύματα, ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ Αρ. Φύλλου 1488.

Одлука за изменување на Одлуката за утврдување на пресеанс листа на носителите на јавни функции во Република Македонија, Службен весник на РМ, бр. 17 од 31. 01. 2013.